

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 13 grudnia 2012 r. (k. 2-8, data nadania – k. 91), powódka (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. zażądała zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Izby Celnej w W.:

1) kwoty 79.250 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia płatności wskazanego w zestawieniu faktur do dnia zapłaty, tytułem naprawienia szkody jakiej powódka doznała wskutek wydania przez Dyrektora Izby Celnej w W. niezgodnej z prawem decyzji z dnia 23 lipca 2008 r., znak (...)utrzymującej w mocy Decyzję Naczelnika Urzędu Celnego w P. z dnia 28 listopada 2003 r. w zakresie wymiaru należności celnych – opłaty celnej dodatkowej wraz z odsetkami,

2) kosztów procesu, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na pozew (k. 96-105), pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W toku postępowania stanowiska te nie uległy istotnym zmianom (k. 291, 293).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 20 grudnia 2000 r. (...) sp. z o.o. w W. (której następcą prawnym jest obecnie powódka (...) spółka z o.o. z siedzibą w W.) zgłosiła, w celu objęcia procedurą dopuszczenia do obrotu, pochodzące z Chin żelazka z nawilżaczem. Do zgłoszenia celnego załączone zostały dokumenty, w tym dokument „packing list”. Na podstawie tych dokumentów ustalono wartość celną towaru i dokonano wymiaru długu celnego (odpis uzasadnienia – k. 19).

W wyniku kontroli poimportowej dokumentów, dokonanej przez Izbę Celną w W., stwierdzono brak pobrania od (...) sp. z o.o. dodatkowej opłaty celnej ustanowionej decyzją Ministra Gospodarki z dnia 4 października 2000 r. w sprawie ustanowienia ostatecznego środka ochronnego w postaci opłaty celnej dodatkowej w związku z nadmiernym przywozem na polski obszar celny elektrycznych żelazek do prasowania pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej (Monitor Polski nr 32 z 2000 r., poz. 666, dalej zwaną decyzją z dnia 4 października 2000 r.). W rezultacie, postanowieniem z dnia 17 czerwca 2002 r., Naczelnik Urzędu Celnego w P. wszczął postępowanie w tej sprawie (odpisy uzasadnień – k. 11, 19).

Decyzją z dnia 28 listopada 2003 r., Naczelnik Urzędu Celnego w P. dokonał wymiaru należności celnych i podatkowych. Decyzja ta została zaskarżona przez (...) sp. z o.o. (odpis uzasadnienia – k. 19).

Decyzją z dnia 30 czerwca 2004 r., Dyrektor Izby Celnej w W. utrzymał zaskarżoną decyzję w mocy w zakresie należności celnych, natomiast uchylił ją w odniesieniu do należności podatkowych i tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu swojej decyzji, Dyrektor Izby Celnej w W. powołał się na art. 24 ustawy z dnia 11 grudnia 1997 r. o ochronie przed nadmiernym przywozem towarów na polski obszar celny (Dz. U. nr 157 z 1997 r., poz. 1027, dalej zwana u.o.n.p.), zgodnie z którego treścią, ostatecznego środka ochronnego nie stosuje się w odniesieniu towaru objętego kontraktami zawartymi przed dniem wejścia w życie decyzji, o której mowa w art. 23 ust. 1 u.o.n.p. W ocenie Dyrektora Izby Celnej, żaden z dokumentów przewozowych przedstawionych przez poprzednika prawnego skarżącej, nie został wystawiony przed dniem 18 października 2000 r., czyli przed wejściem w życie decyzji z dnia 4 października 2000 r. Za niemające znaczenia w sprawie uznał natomiast Dyrektor Izby Celnej wyjaśnienia skarżącej, że żelazka, na zasadzie dostawy ex works, zostały zakupione i odebrane w dniu 15 października 2000 r. bezpośrednio u producenta i w tym też dniu nadane do przewozu transportem samochodowym, za dokumentem „packing list”, w celu dostarczenia ich do portu w S. (odpis uzasadnienia – k. 19-20).

Decyzja z dnia 30 czerwca 2004 r. została zaskarżona przez powódkę w części utrzymującej w mocy decyzję Naczelnika Urzędu Celnego w P. (odpis uzasadnienia – k. 19-20).

Wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2005 r., Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie uchylił decyzję z dnia 30 czerwca 2004 r. w zaskarżonej części i w tym zakresie skierował sprawę do ponownego rozpoznania. W ocenie tego Sądu, organy celne obu instancji nie oceniły zebranego w sprawie materiału dowodowego, uznając arbitralnie, że dokument „packing list” z dnia 15 października 2000 r. nie jest dokumentem przewozowym w rozumieniu art. 24 u.o.n.p., a także nie wyjaśniły sprzeczności pomiędzy dokumentami, przedłożonymi przez stronę (odpis uzasadnienia – k. 20).

We wskazanym wyroku, WSA zasądził na rzecz powódki kwotę 5.515 zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania, w tym 3.515 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa przez profesjonalnego pełnomocnika (okoliczności bezsporne, wskazane twierdzeniami powódki – k. 292).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, decyzją z dnia 23 lipca 2008 r., Dyrektor Izby Celnej w W. utrzymał w mocy decyzję Naczelnika Urzędu Celnego w P. z 28 listopada 2003 r. w zakresie wymiaru należności celnych. W uzasadnieniu swojej decyzji, Dyrektor Izby Celnej przedstawił ocenę, że skarżąca nie wykazała, aby spełniła łącznie przesłanki wyłączające obowiązek uiszczenia opłaty celnej dodatkowej, określone w art. 24 u.o.n.p., bowiem nie przedstawiła dokumentu przewozowego, wystawionego przed dniem wejścia w życie decyzji z dnia 4 października 2000 r. W szczególności, dokument „packing list” z dnia 15 października 2000 r. dotyczył transportu żelazek od siedziby producenta w mieście C. do portu w S.. Cały transport, od siedziby producenta do miejsca przeznaczenia w W., miał tymczasem charakter międzynarodowego przewozu drogowego, podlegającego regulacji Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR), sporządzonej w Genewie dnia 19 maja 1956 r. (Dz. U. nr 49 z 1962 r., poz. 238, dalej zwana konwencją CMR – przyp. SO). Dokument „packing list” nie spełnia jednak wymogów listu przewozowego w rozumieniu art. 6 ust. 1 konwencji CMR, a zatem nie ma waloru dokumentu przewozowego w rozumieniu art. 24 u.o.n.p. (odpis decyzji z uzasadnieniem – k. 10-16).

Decyzja z dnia 23 lipca 2008 r. została zaskarżona przez (...) sp. z o.o. Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2009 r., Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie oddalił skargę. Sąd ten podzielił ocenę Dyrektora Izby Celnej, a przy tym, powołując się na treść art. 1 ust. 1 konwencji CMR, stwierdził, że nie ma znaczenia podniesiona przez skarżącą okoliczność nieratyfikowania konwencji CMR przez Chińską Republikę Ludową, gdyż przyjęta w umowie przewozu zasada ex works wskazuje miejsce przeznaczenia w Polsce, która konwencję CMR ratyfikowała (odpis uzasadnienia – k. 23).

Wyrok z dnia 29 kwietnia 2009 r. zaskarżony został skargą kasacyjną (...) sp. z o.o. Wydany na skutek rozpoznania skargi kasacyjnej wyrokiem z dnia 9 grudnia 2010 r., Naczelny Sąd Administracyjny:

1) uchylił zaskarżony wyrok,

2) uchylił decyzję Dyrektora Izby Celnej w W. z dnia 23 lipca 2008 r. oraz utrzymaną nią w mocy decyzję Naczelnika Urzędu Celnego w P. z dnia 28 listopada 2003 r.,

3) zasądził od Dyrektora Izby Celnej w W. na rzecz (...) sp. z o.o. kwotę 3.537 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (odpis wyroku – k. 17-18), z tego 2.537 zł tytułem kosztów zastępstwa przez profesjonalnego pełnomocnika (okoliczność bezsporna, wskazana twierdzeniem powódki – k. 292).

W uzasadnieniu wyroku, NSA zgodził się z argumentacją skarżącej, że Chińska Republika Ludowa nie ratyfikowała konwencji CMR, zatem na jej terytorium nie było prawnie możliwe ani wystawienie listu przewozowego w rozumieniu art. 6 konwencji CMR, ani też podjęcie się przewozu na warunkach odpowiadających wymogom tej konwencji. Na podstawie art. 1 ust. 1 konwencji CMR nie można natomiast przesądzić, czy w konkretnym stanie faktycznym doszło do zawarcia umowy międzynarodowego transportu drogowego podlegającego ocenie tej konwencji, gdyż o tym decyduje spełnienie – bliżej wskazanych przez NSA – szczegółowych wymogów, w tym zwłaszcza formalnych, przewidzianych w konwencji CMR, a zwłaszcza wystawienie listu przewozowego (art. 4 ust. 1 CMR). Wymogów takich

dokument „packing list” nie spełnia. Skoro natomiast sporny przewóz nie podlega przepisom konwencji CMR, to zdyskwalifikowanie dokumentu „packing list” było nieuprawnione (odpis uzasadnienia - k. 19-28).

Decyzją z dnia 29 kwietnia 2011 r., Dyrektor Izby Celnej w W. orzekł zwrot na rzecz powódki opłaty celnej dodatkowej, w wysokości 191.438,30 zł i odsetek od opłaty celnej dodatkowej, w wysokości 171.727,96 zł (kopia decyzji – k. 225-226).

Decyzją z dnia 14 września 2011 r., Dyrektor Izby Celnej w W. uzupełnił decyzję z dnia 29 kwietnia 2011 r. w zakresie wypłaty odsetek od zwróconej opłaty celnej dodatkowej, w wysokości 147.570 zł (kopia decyzji – k. 227-229).

Decyzja z dnia 14 września 2011 r. została zaskarżona odwołaniem powódki (kopia odwołania – k. 231-235).

Decyzją z dnia 13 stycznia 2012 r., Dyrektor Izby Celnej w W. utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję (kopia decyzji – k. 236-237v).

Decyzja z dnia 13 stycznia 2012 r. została zaskarżona skargą powódki (kopia skargi – k. 239-245).

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2012 r., Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie uchylił zaskarżoną decyzję i zasądził od Dyrektora Izby Celnej w W. na rzecz powódki kwotę 5.600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowego (kopia wyroku – k. 251), z czego 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa przez profesjonalnego pełnomocnika (okoliczność bezsporna, wskazana twierdzeniem powódki – k. 292).

W uzasadnieniu tego wyroku, WSA wskazał, że decyzja z dnia 29 kwietnia 2011 r. jak i decyzja z dnia 13 stycznia 2012 r., podpisane (wydane) zostały przez pracownika, podlegającego wyłączeniu na mocy art. 262¹ § 1 kodeksu celnego (kopia uzasadnienia k. 252-256).

Decyzją z dnia 17 września 2012 r., Dyrektor Izby Celnej w W. postanowił: 1) uchylić decyzje z dnia 13 stycznia 2012 r. i poprzedzającą ją decyzję z dnia 14 września 2011 r., uzupełniającą decyzję z dnia 29 kwietnia 2011 r., 2) uzupełnić decyzję z dnia 29 kwietnia 2011 r. w zakresie wypłaty odsetek od zwróconej opłaty celnej dodatkowej, w wysokości 297.615 zł, 3) wypłacić odsetki od zwróconych należności celnych, w wysokości 150.045 zł (kopia decyzji – k. 257-259).

Na podstawie umowy z dnia 11 sierpnia 2004 r., a następnie umowy z dnia 11 sierpnia 2007 r., powódka korzystała z usług prawniczych Kancelarii Prawej (...). Powódka zapłaciła kancelarii za udzieloną pomoc prawną:

- za sierpień 2004 r. – kwotę 5.429 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 36, 37),
- za wrzesień 2004 r. – kwotę 3.366,47 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 38, 40),
- za październik 2004 r. – kwotę 6.520,17 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 41, 44),
- za listopad 2004 r. – kwotę 8.873,30 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 45, 48),
- za grudzień 2004 r. – kwotę 3.484,32 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 49, 51),
- za styczeń 2005 r. – kwotę 1.962,99 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 52, 54),
- za luty 2005 r. – kwotę 958,92 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 55, 57),
- za lipiec 2005 r. – kwotę 7.746,02 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 58, 61),
- za październik 2005 r. – kwotę 2.415,60 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 62, 64),
- za wrzesień 2007 r. – kwotę 3.448,64 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 65, 66),
- za luty 2008 r. – kwotę 3.050 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 67, 68),

- za udział w rozprawach w bliżej nieokreślonych sprawie w marcu i kwietniu 2009 r. – kwoty 1.464 zł i 1.830 zł (odpisy faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 69 – z pokwitowaniem, k. 70, 71),

- za przygotowanie skargi kasacyjnej do NSA – kwotę 4.880 zł (odpis faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 72, 73),

- za grudzień 2010 r. „w/g specyfikacji” – kwotę 5.410,94 zł (odpis faktury i potwierdzenia przelewu – k. 74, 76)

- za pomoc prawną „wg specyfikacji załączonej” – kwoty 8.308,04 zł i 2.249,10 zł (odpis faktury i potwierdzenia przelewu – k. 77, 79, 80, 82).

Dodatkowo, w styczniu 2008 r. powódka poniosła koszty tłumaczenia bliżej nieustalonych dokumentów spedycyjnych i faktury, w łącznej kwocie 658,80 zł (odpis faktury i wyciągu z rachunku bankowego – k. 83, 84).

Pismem z dnia 7 grudnia 2012 r., wysłanym w tej samej dacie listem poleconym do adresata, powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 79.250 zł tytułem naprawienia szkody, jakiej doznała powódka wskutek wydania przez Dyrektora Izby Celnej w W. decyzji z dnia 23 lipca 2008 r. (odpis pisma wraz z odpisem potwierdzenia nadania – k. 34, 35).

Powyższy stan faktyczny ustalony został w oparciu o okoliczności bezsporne, a także na podstawie: odpisu decyzji z uzasadnieniem (k. 10-16), odpisu wyroku z uzasadnieniem (k. 17-18, 19-28), odpisu pisma wraz z potwierdzeniem nadania (k. 34, 35), odpisów faktury wraz z wyciągami z rachunku bankowego, potwierdzeniami przelewu lub pokwitowaniem zapłaty (k. 36, 37, 38, 40, 41, 44, 45, 48, 49, 51, 52, 54, 55, 57, 58, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 79, 80, 82, 83, 84), kopii decyzji (k. 225-226, 227-229, 236-237v, 257-259), kopii odwołania (k. 231-235), kopii skargi (k. 239-245), kopii wyroku (k. 251).

Sąd Okręgowy poczynił następującą ocenę materiału dowodowego:

Nie są wiarygodne zeznania przesłuchanego za powódkę prezesa jej zarządu, J. O. (k. 291-292), jakoby powódka skorzystała z profesjonalnej pomocy prawnej tylko ze względu na toczenie się określonego w pozwie postępowania i tylko na potrzeby tego postępowania. Skoro bowiem powódka była uczestnikiem międzynarodowego obrotu handlowego, a przy tym – jak zeznał prezes jej zarządu – nie miała „doświadczenia prawniczego w branży”, to z pewnością musiała korzystać z fachowego doradztwa prawnego, już choćby ze względu na obciążające ją ciężary celne.

Zaznaczyć też należy, że według omawianych zeznań, powódka korzystała z fachowej pomocy prawnej dopiero od końca 2003 r., gdy „wyczerpała wszelkie odwołania”, a nie znała „drogi prawnej do sądów administracyjnych”. Takiej wersji nie sposób dać wiarę w warunkach, gdy decyzja odwoławczego organu podatkowego (celnego) została wydana dopiero w czerwcu 2004 r.

Treść złożonych przez powódkę odpisów faktur wskazuje, że pomoc prawna na rzecz powódki świadczona była na podstawie co najmniej dwóch umów: z dnia 11 sierpnia 2004 r., i z dnia 11 sierpnia 2007 r. Choć jednak powódka korzystała w niniejszym postępowaniu z usług profesjonalnego pełnomocnika i przedstawiła stosunkowo obszerny materiał dowodowy, to jednak wskazane umowy nie zostały przez nią przedstawione, nawet w odpisach. W kontekście takiego zachowania powódki, ale też powszechnie znanych faktów o praktyce obrotu, przyjąć można, że wskazane umowy obejmowały pomoc prawną we wszelkich sprawach powódki, a nie tylko w konkretnym postępowaniu administracyjnym i sądownoadministracyjnym, wskazanym w pozwie.

Nie budzi wątpliwości, że powódka poniosła koszty tłumaczenia, wykazane fakturą i wyciągiem z rachunku bankowego (k. 83, 84). Treść faktury jest jednak na tyle lakoniczna, że nie sposób na jej podstawie stwierdzić, o tłumaczeniu jakich dokładnie dokumentów tam mowa. Innych dowodów, umożliwiających jednoznaczne wyjaśnienie owej kwestii, powódka zaś nie dostarczyła.

Sąd odmówił natomiast mocy dowodowej „specyfikacjom pracy” (np. k. 39, 42). Gdyby uznać je za dokumenty prywatne, to dowodziłyby one jedynie złożenia oświadczenia przez osobę, która dany dokument podpisała (art. 245 k.c.), a nie zgodności owego oświadczenia z prawdą. Rzecz jednak w tym, że „specyfikacje pracy” w ogóle nie zawierają podpisów (nie licząc podpisu poświadczenia zgodności z oryginałem), zatem nie stanowią nawet dokumentów prywatnych i nie jest możliwe wiarygodne ustalenie ich autorów. To zaś nabiera szczególnego znaczenia w warunkach, gdy jedynie trzy spośród złożonych przez powódkę faktur (k. 74, 77, 80) zawierają w swej treści odesłanie do specyfikacji (przy czym również i w tych wypadkach, wobec braku podpisów, nie jest możliwa wiarygodna weryfikacja, czy złożone przez powódkę łącznie z fakturami specyfikacje rzeczywiście dotyczą tych konkretnych faktur).

„Specyfikacje pracy” nie są w rzeczywistości dowodami, lecz formą prezentacji twierdzeń powódki. Skoro natomiast twierdzenia owe zostały zaprzeczone przez pozwanego, to „Specyfikacje pracy” nie mają jakiegokolwiek wartości dla sprawy.

Nie stanowią również dowodów kopie – niebędących dokumentami – niepodpisanych faktur (k. 85, 87) i niepodpisanej „wewnętrznej ewidencji czasu pracy” (k. 88-89). Tylko więc na marginesie zaznaczyć można, że widoczne na tych kopiach oryginalne parafy autorstwa bliżej nieokreślonej osoby nie spełniają wymogów poświadczenia dokumentu za zgodność z oryginałem.

Nie budzą natomiast wątpliwości i nie są przedmiotem sporu kopie podpisanych dokumentów: decyzji (k. 225-226, 227-229, 236-237v, 257-259), odwołania (k. 231-235), skargi (k. 239-245) i wyroku (k. 251). Skoro strony nie kwestionowały tu zgodności kopii z oryginałami, ani też nie zażądały od przeciwników złożenia oryginału dokumentu (art. 129 § 1 k.p.c.), to zgodność kopii dokumentów z ich oryginałami (a więc i treść dokumentów oryginalnych) uznać można za bezsporną.

Pozostały, niewymieniony wyżej materiał dowodowy nie dostarczył danych co do nowych, istotnych w sprawie okoliczności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa (art. 417 § 1 k.c.).

Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą (art. 417¹ § 2 k.c.).

Przepis art. 417¹ § 2 k.c. nie ogranicza odpowiedzialności Skarbu Państwa do szkód wyrządzonych tylko przez wydanie ostatecznych decyzji podatkowych (a więc i celnych – przyp. SO). Za niezgodną z prawem może być uznana także decyzja nieostateczna, a więc tym bardziej decyzja, uchylona przez organ odwoławczy. Skarb Państwa odpowiada zatem za szkody wyrządzone na skutek wykonania nieostatecznej decyzji podatkowej (celnej – przyp. SO), która następnie została uchylona (por. uzasadnienie uchwały SN – skład 7 sędziów z dnia 26 kwietnia 2006 r., III CZP 125/05, OSNC nr 12 z 2006 r., poz. 194).

Za działanie bezprawne, rodzące odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa, może być uznane wydanie decyzji rażąco naruszającej prawo, w sposób oczywisty wadliwej, gdy przez wykonanie takiej nieostatecznej, następnie uchylonej, decyzji została wyrządzona wymierna szkoda. Zachodzi zatem potrzeba zbadania, jaki charakter miało

naruszenie prawa, stwierdzone decyzją nadzorczą, czy było to naruszenie tak rażące, że może być uznane za działanie bezprawne (wyrok SN z dnia 3 listopada 2009 r., II CSK 247/09, LEX nr 737260).

Niezgodność decyzji lub orzeczenia z prawem, powodująca odpowiedzialność odszkodowawczą państwa, musi polegać na oczywistej obrazie prawa. Nie jest nią natomiast wybór jednej z możliwych interpretacji przepisów prawa, choćby a posteriori okazała się nieprawidłowa. Niezgodność decyzji lub orzeczenia z prawem może wynikać tylko z oczywistych błędów organu lub sądu, spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa. Decyzja lub orzeczenie niezgodne z prawem, to decyzja lub orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi zatem mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu organu lub sądu można przypisać cechy bezprawności (odpowiednio: wyrok SN z dnia 24 czerwca 2010 r., IV CNP 114/09, LEX nr 603894).

W ustalonych okolicznościach faktycznych i w granicach faktycznej podstawy powództwa, brak dostatecznych przesłanek do przyjęcia, że którykolwiek z organów podatkowych (celnych) I lub II instancji, przy wydawaniu zaskarżonych przez powódkę decyzji, dopuścił się rażącego naruszenia prawa.

Dla wyniku postępowania przez organami podatkowymi (celnymi), ale też przed Sądami administracyjnymi I i II instancji, kluczowe znaczenie miała ocena złożonego przez powódkę dokumentu „packing list” – czy jest on dokumentem przewozowym w rozumieniu art. 24 u.o.n.p.

W tym zakresie, organy podatkowe (celne) konsekwentnie przyjmowały ocenę negatywną. Przedmiotowa ocena, przyjęta za podstawę decyzji: Naczelnika Urzędu Celnego w P. z dnia 28 listopada 2003 r. i Dyrektora Izby Celnej w W. z dnia 30 czerwca 2004 r., została zakwestionowana w wyroku WSA w Warszawie z dnia 4 sierpnia 2005 r., nie z powodu jej merytorycznej treści (w tym zakresie WSA w ogóle się ówczesznie nie wypowiedział), lecz ze względu na jej arbitralność, tj. niedokonanie przez organy podatkowe (celne) wystarczającej oceny zebranego materiału dowodowego i niewyjaśnienie sprzeczności w dokumentach, przedłożonych przez stronę.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy, Dyrektor Izby Celnej w W. raz jeszcze odmówił dokumentowi „packing list” przymiotu dokumentu przewozowego w rozumieniu art. 24 u.o.n.p., czego efektem była niekorzystna dla powódki decyzja z dnia 23 lipca 2008 r.

Wskazana ocena organu podatkowego (celnego) została podzielona przez Wojewódzki Sąd Administracyjny i przyjęta za podstawę wyroku z dnia 29 kwietnia 2009 r. Za niesłuszną uznał tą ocenę dopiero Naczelny Sąd Administracyjny, rozpoznający skargę kasacyjną od wyroku WSA.

Co istotne, ocena prawna, sformułowana przez NSA, oparta była przede wszystkim na odmiennym rozstrzygnięciu kwestii, czy do przewozu, dokonanego na podstawie dokumentu „packing list”, znajdują zastosowanie przepisy konwencji CMR.

W tym zakresie, NSA przeprowadził analizę, obejmującą w szczególności kwestie: skutków braku związania Chińskiej Republiki Ludowej konwencją CMR, charakteru i wymogów formalnych listu przewozowego z art. 6 konwencji CMR oraz wymogów zawarcia umowy międzynarodowego przewozu towarów, podlegającej konwencji CMR.

Tak złożony charakter zagadnień prawnych, które musiały zostać rozstrzygnięte w celu stwierdzenia błędu w rozumowaniu organu podatkowego (celnego) – ale również okoliczność, że ocena organów podatkowych (celnych) została ostatecznie podzielona przez Wojewódzki Sąd Administracyjny, a stwierdzenie błędów w wywodzie prawnym nastąpiło dopiero na skutek rozpoznania przez Naczelny Sąd Administracyjny nadzwyczajnego środka zaskarżenia – stoi na przeszkodzie uznaniu decyzji organów podatkowych (celnych) za rażące lub oczywiste naruszenie prawa.

Co się natomiast tyczy postępowania po wydaniu wyroku przez NSA, to powódka podniosła wyłącznie zarzut „zwleknięcia” przez organy celne z wypłatą odsetek (k. 260), nie przedstawiając jednak prejudykatu, z którego wynikałoby, że organy celne dopuściły się nieuzasadnionej zwłoki w wydaniu decyzji. Uchybienie tego rodzaju nie zostało zwłaszcza stwierdzone w uzasadnieniu wyroku WSA 15 czerwca 2012 r.

Nie jest zatem możliwe stwierdzenie po stronie jednostek organizacyjnych pozwanego – organów podatkowych (celnych), kwalifikowanej bezprawności, stanowiącej konieczną przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa na podstawie art. 417 k.c.

Niezależnie od powyższego zaznaczyć należy, że podstawę odpowiedzialności pozwanego stanowi jedynie takie naruszenie prawa, które stanowiło warunek konieczny powstania szkody i którego normalnym następstwem w danych okolicznościach jest powstanie szkody (krzywdy) (por. wyrok SN z dnia 7 maja 2010 r., III CSK 243/09, LEX nr 852665).

W ustalonych okolicznościach faktycznych nie jest zaś możliwe stwierdzenie poniesienia przez powódkę uszczerbku majątkowego, podlegającego kompensacji.

Powódka upatruje doznanego przez siebie uszczerbku w poniesionych kosztach postępowania, to jest kosztach tłumaczeń i zastępstwa procesowego.

Konieczne staje się zatem odniesienie do samej istoty owych kosztów.

W orzecznictwie (uzasadnienie uchwały SN z dnia 20 maja 2011 r., III CZP 16/11, LEX nr 794131) zidentyfikowane zostały charakterystyczne cechy kosztów procesu w postępowaniu cywilnym. Charakter instytucji i kluczowe elementy regulacji co do kosztów sądowego postępowania cywilnego i administracyjnego są jednak zbieżne. W szczególności, w obu przypadkach, zwrotowi na rzecz strony wygrywającej postępowanie podlegają, co do zasady, koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw (art. 98 § 1 k.p.c. w zestawieniu z art. 200 w zw. art. 203 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, t. jedn.: Dz. U. z 2012 poz. 270 z późn. zm., dalej zwanej p.p.s.a.). Zawarte we wskazanej wypowiedzi orzecznictwa rozważania co do natury kosztów w postępowaniu cywilnym odnieść zatem można odpowiednio do kosztów w postępowaniu administracyjnym i sądownoadministracyjnym.

I tak, koszty postępowania stanowią jeden z nieodłącznych elementów postępowania, należą do dziedziny prawa publicznego i są normowane w akcie prawa publicznego w sposób samodzielny, autonomiczny i wyczerpujący, niekiedy tylko znajdując dopełnienie w innych aktach. Prawo procesowe (publiczne) określa więc źródło i czas powstania żądania zwrotu kosztów procesu, formę jego zgłoszenia, prekluzję i jej termin, ustalone arbitralnie bariery limitujące zakres i wysokość żądania, a w końcu składniki kosztów procesu. Koszty procesu mogą powstać wyłącznie w związku z prowadzonym postępowaniem, a więc na forum publicznoprawnym. W związku z tym nie budzi także wątpliwości, że po zakończeniu postępowania nie można już dochodzić w odrębnym postępowaniu należności z tytułu kosztów procesu poniesionych w zakończonej sprawie; nie można także dochodzić ich w czasie postępowania, przed wydaniem orzeczenia kończącego postępowanie, ani korygować kwot prawomocnie już zasądzonych.

Wymienione cechy kosztów procesu, ich źródło oraz sposób orzekania o nich – w tym w szczególności wszystkie istotne ograniczenia autonomii towarzyszącej zazwyczaj prawom o charakterze prywatnym – nakazują uznać, że stosunek prawny wynikający z obowiązku zwrotu kosztów procesu, podobnie jak wszystkie inne stosunki powstające w ramach postępowania sądowego między stronami i organem procesowym oraz normowane przez to prawo, jest stosunkiem publicznoprawnym.

Sąd nie uwzględnia wszystkich poniesionych przez stronę kosztów, lecz ocenia ich celowość oraz niezbędność, jak też – gdy strona jest zastępowana przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym – bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika i jego udział w wyjaśnieniu sprawy, a także jej charakter. Wierzytelność z tytułu kosztów postępowania – uformowana w postępowaniu, w myśl przepisów prawa publicznego – może znaleźć się w obrocie prywatnoprawnym; podlega wówczas jego regułom, jednak z wyłączeniem tych, których

zastosowanie podważałoby naturę i funkcję kosztów procesu. Nie mogą być naruszone w szczególności przepisy zakazujące, po uprawomocnieniu się orzeczenia o kosztach, modyfikacji ich wysokości.

W tym kontekście uwypuklić należy, że koszty wskazanego w pozwie postępowania administracyjnego i sądownoadministracyjnego podlegały rozliczeniu w tym postępowaniu. Co więcej, bezspornym jest, że powódka otrzymała zasądzenie określonych środków z tego tytułu. Przedmiotowe rozliczenie, z mocy samego prawa, obejmuje zwrot zarówno wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika strony, jak też poniesionych przez stronę kosztów, w tym i wydatków (art. 205 § 2 w zw. z art. 211 p.p.s.a.).

Korygowanie tego rozliczenia, przez zasądzenie na rzecz powódki nowych należności, zaliczających się do kosztów postępowania, jest obecnie niedopuszczalne.

Skoro natomiast poniesione przez powódkę koszty postępowania administracyjnego i sądownoadministracyjnego podlegały weryfikacji Sądu administracyjnego, to różnicy między kosztami faktycznie poniesionymi przez powódkę (w tym kosztami wynagrodzenia pełnomocnika i tłumaczeń), a kosztami pozytywnie zweryfikowanymi i przyznanymi powódce przez Sąd administracyjny, nie można ujmować jako szkody, której kompensacji powódka może się domagać w innym postępowaniu.

Niezależnie od powyższego, nie zostało wiarygodnie wykazane, by powódka korzystała z fachowej pomocy prawnej wyłącznie na potrzeby jednego, konkretnego postępowania. Przyjąć wręcz można, że nawet, gdyby już organ podatkowy (celny) I instancji wydał prawidłową, zgodną ze stanowiskiem powódki decyzję, to powódka i tak z owej pomocy by skorzystała i poniosła związane z tym koszty.

W warunkach stwierzonego wyżej braku mocy dowodowej „specyfikacji pracy”, tym bardziej nie jest więc możliwe zidentyfikowanie okoliczności poniesienia i skonkretyzowanej wysokości kosztów pomocy prawnej i tłumaczeń, poniesionych przez powódkę w związku z – i tylko ze względu na – tą część postępowania, wskazanego w pozwie, która by nie zaistniała, gdyby organ podatkowy (celny) już pierwotnie wydał decyzję, zgodną z dyrektywami, zawartymi w uzasadnieniu wyroku NSA.

Tak stwierdzony – w granicach faktycznej podstawy powództwa – brak bezprawnego działania lub zaniechania i szkody w rozumieniu art. 417 § 1 k.c., skutkuje oddaleniem powództwa w całości.

Powódka, jako strona przegrywająca, obowiązana jest zwrócić pozwanemu, na jego żądanie, poniesione przez pozwanego koszty procesu (art. 98 § 1 k.p.c.).

Koszty te obejmują wyłącznie wynagrodzenie jednego radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, wyliczane według przepisów o wynagrodzeniu adwokata (art. 98 § 3 w zw. z art. 99 k.p.c.), a zatem wynoszące 3.600 zł (§ 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Dz. U. nr 163 z 2002 r., poz. 1348 z późn. zm.).

Wskazane koszty przysługują Skarbowi Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, Dz. U. nr 169 z 2005 r., poz. 1417 z późn. zm.).

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.